

## Per cada castanya que es menjava, s'alliberava una ànima del purgatori

Dll, 31/10/2016 per Catalunya Religió



([Calendari de l'ermità](#)) La festivitat de Tots Sants el dia primer de novembre és una de les festes del calendari cristià més antigues i de més arrelament popular, una festivitat que fou potenciada a finals del segle X amb la introducció, l'endemà, de la commemoració de tots els fidels difunts.

L'origen de la festa de Tots Sants hem de situar-la a redós del temple romà que l'emperador **August** dedicà a tots els déus del paganisme i que anomenà Pantheon. Més tard, durant el temps de l'emperador **Focas** (entre els anys 607 i 610) el papa **Bonifaci IV** hi féu traslladar els cossos dels màrtirs que havien estat sebollits a les catacumbes durant les terribles persecucions que havien afligit els cristians. Finalment, el dia 13 de maig de l'any 610 el papa féu la cerimònia de dedicació o consagració de l'antic temple del Pantheon, que el Sant Pare convertí en una basílica cristiana dedicada a Santa Maria i a Tots els Sants.

Dos segles després, l'any 835 el papa **Gregori VII** traslladà la memòria litúrgica de Tots els Sants al dia primer de novembre per tal de significar la victòria de Crist i dels Sants per damunt de les falses divinitats. D'altra banda, sant **Odiló**, quart abat de Cluny, l'any 998 instituí, per a l'endemà de la solemnitat de Tots Sants, la commemoració de tots els fidels difunts i aquest costum, inicialment monàstic, passà a tota l'Església.

La vesprada de la solemnitat de Tots Sants a casa nostra hi ha el costum de fer una castanyada familiar que, segons sembla, provindria de la pervivència cristianitzada d'una antiga festa ritual funerària on es menjaven castanyes torrades en un àmbit estrictament casolà, tal com s'afirma en la dita popular "Per Tots Sants, castanyes i panellets". En la tradició popular existí la creença que, després de resar en família el Sant Rosari per cada castanya que es menjava aquella vigília s'alliberava una ànima del purgatori. També, entorn de la festa de Tots Sants en alguns indrets hi havia el costum de començar a menjar la fruita confitada durant l'estiu.

El folklorista **Aureli Capmany** oferí una bella descripció de les antigues castanyeres de Barcelona: "Muntar una parada per a torrar castanyes no era pas del tot una cosa massa senzilla. Primerament s'instal·lava un pal de fusta amb tres peus perquè s'aguantés dret, i de l'extrem superior del pal en sortia una altre de petit en posició horitzontal de manera que el conjunt prenia la forma d'una forca, d'on es penjava un llum de cuina, dit també de ganxo, i per tal que el vent no l'apagués s'emparava amb un cabàs. Al dessota s'hi posava un «quatre peus» de fusta que servia per aguantar el cabàs amb les castanyes. La castanyera, asseguda, tenia al seu davant un fogó on cremava estelles i encenalls. En aquest fogó eren torrades les castanyes mitjançant una gran paella de ferro amb forats, i com que

les flames del foc llepaven les castanyes per tots costats, les feien tornar negres, resultant que emmascaraven les mans dels que les tocaven, però, en canvi, tenien molt més bon gust que les d'ara. Amb l'invent dels fogons anomenats «de copa» i la substitució de la llenya pel carbó, es va perdre el tipus tradicional de les castanyeres i ja no s'han menjat mai més les castanyes tan ben torrades” (*Calendari de llegendes*, 290-291).

He volgut acompanyar aquesta nota històrica amb la reproducció efectuada, gràcies a la perícia de **Norbert Tomàs**, d'un magnífic gravat al coure, obra de **Rafael Sadeler**, on hi ha representats Jesucrist, Maria Santíssima amb els sants i santes de l'Orde franciscà.

*Fra Valentí Serra de Manresa,  
és religiós caputxí i col·laborador de Fra Ramon, l'Ermità dels Pirineus*